

דא עקא, שלעיתים קרובות אנו מוצאים, שדווקא ברוחניות - רבים הם המוכנים להתפשר ולוותר על השלמות, בעוד בגשמיות לא היו מסכימים לכך לעולם...

כך למשל, אילו יבוא הזגג ויתקין זכוכית בחלונו של פלוני, כאשר לאחר מעשה יתברר כי חסר בזכוכית מילימטר אחד, עובדה הגורמת לכך שהאטימה אינה מוחלטת - לא ימצא מי שיסכים 'להתפשר' ולוותר על המילימטר החסר... כל אחד יסביר, כי יש צורך לאטום באופן מושלם את החלון, שאם לא כן - אין לו כל ערך! ואם יטען הזגג כי אחרי הכל אין מדובר אלא על מילימטר אחד בלבד, ואין צורך לעשות מכך 'עסק' גדול מדי - אזי ברור שלשוטה יחשב, ואיש לא יזמין אותו שוב לעשות מלאכתו...

ובכן, הוא הדין והוא הדבר בענייננו... גם ברוחניות, אין להתפשר אפילו על קורטוב של התעלות, אפילו על קוצו של יו"ד בדקדוק המצוות! כל אחד צריך לשאוף ולהתאמץ בכל כוחותיו להשיג את השלמות, מתוך הבנה והכרה כי ההבדל בין השלמות לבין העדרה - הינו כמרחק שמים מארץ!

אם נעשה כן, אם נבין ונפנים את הלקח החשוב שהתורה מלמדת אותנו במידותיו של הארון - אין ספק בכך שיעלה בידנו למלא את תפקידנו בעולם בשלמות, ואנו נזכה לכל טוב בזה ובבא!

הארון: הציר המרכזי בחיי האומה

וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמָתִים וְחָצִי אָרְכּוֹ וְאִמָּה וְחָצִי רָחְבוֹ וְאִמָּה
וְחָצִי קָמְתּוֹ (כ"ה, י')

ובנמרא (ברכות דף נ"ה, ע"א): "אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: בצלאל - על שם חכמתו נקרא. בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: 'לך אמור לו לבצלאל עשה לי משכן ארון וכלים!' - הלך משה והפך, ואמר לו: 'עשה ארון וכלים ומשכן'. אמר לו: 'משה רבינו, מנהגו של עולם, אדם בונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים, ואתה אומר עשה לי ארון וכלים ומשכן? כלים שאני עושה - להיכן אכניסם? שמא כך אמר לך הקדוש ברוך הוא: עשה משכן ארון וכלים?', אמר לו: 'שמא בצל אל היית וידעת?'".

אנו מוצאים, כי בתחילה, כאשר הורה הקב"ה למשה את סדר מלאכת המשכן וכליו - הוא הורה לו את מלאכת עשיית הארון בתחילה, ורק לאחריו את סדר מלאכת המשכן עצמו. לעומת זאת, בעת הביצוע למעשה, על ידי בצלצל בן אורי - מצינו שקודם נעשה המשכן עצמו ורק לאחר מכן נעשה הארון. ולכאורה, מה פשר הדבר?

על שאלה זו בעצם משיבה הגמרא, כאשר הוא מבאר כי אמנם בתחילה ציוה הקב"ה את משה על עשיית הארון ורק לאחר מכן על מלאכת המשכן, אולם בצלאל שינה את סדר הדברים על פי סברה הגיונית: ברור היה שאין טעם לעשות ארון שלא יהיה מקום להניחו... ברור שמן הראוי להכין קודם את המשכן, את המקום בו יונח הארון, ורק לאחר מכן לעשות את הארון עצמו!

אלא שכאן, מתפלאים אנו ותוהים, אם כל כך הגיוני להשלים את המשכן עצמו ורק לאחר מכן לעשות את הארון - מדוע הקב"ה לא ציוה את משה על פי הסדר הזה? מדוע בציווי, מלכתחילה, הקדים הקב"ה וציוה על מלאכת הארון - לפני שפירט את מלאכת המשכן עצמו?

זאת ועוד. הציווי על מעשה הארון - נאמר בלשון שונה מאשר הציווי על מלאכת שאר כלי המשכן. בעוד בשאר הכלים נאמר למשה: 'עשית' - הרי שלגבי הארון נאמרה לשון: 'עשו'. ולכאורה, מה פשר השינוי?

התשובה היא, שאמנם מבחינה טכנית פרקטית ראוי היה להקדים ולהשלים את מלאכת המשכן עצמו לפני עשיית הארון, כפי שעשה בצלאל לבסוף, אולם חשוב היה לתורה להדגיש שככלות הכל - עיקרו של המשכן הוא הארון, ארון העדות! הוא החשוב ביותר, הנכבד ביותר, ולכן הוקדם בראש ובראשונה הציווי אודותיו!

וכאן נדגיש, כי אילו היינו מביטים במבט של בשר ודם, ומנסים לדרג את חשיבותו של כל כלי מכלי המשכן, בהחלט יתכן שהארון לא היה זוכה לתואר: 'הכלי החשוב ביותר'...

שהרי בדרך שבעולם, ישנן שתי דרכים להעריך את חשיבותו של כל פרט מתוך מכלול של בנין: ניתן לשקול את חשיבותו של כל פרט על פי תרומתו הארכיטקטורית, על פי תרומתו למראה החיצוני של הבנין, או על פי העושר

החזותי שהוא מעניק לתמונה הכוללת. ומאידך, ניתן לשקול את תרומתו השימושית, כלומר: את המידה בה מקדם אותו פרט את תכליתו וייעודו של הבנין.

לדוגמה, דלת הכניסה - תורמת תרומה שימושית משמעותית, שהרי בלעדיה הבנין בלתי שמיש בעליל. לעומת זאת, תרומתה לתפארתו של הבנין ולמראהו החיצוני - הינה זוטרה למדי. לעומת זאת, עצי הנוי הנטועים בחצר - תורמים רבות לעושר החזותי של הבנין ולרושם הראשוני שהוא מותיר בלב מבקריו, אולם תרומתם השימושית כמעט בלתי מורגשת.

אם ננסה לבחון את תרומתו של הארון, על פי כל אחת משתי הגישות הללו - נמצא כי כלים אחרים היו חשובים הרבה יותר ממנו.

הארון היה יפה, בלי ספק, אולם מי ראה את היופי הזה? סביר להניח שאף לא אדם אחד! אל קודש הקדשים, בו מונח היה הארון - נכנס רק הכהן הגדול, וגם זאת - פעם אחת בשנה בלבד. גם באותו ביקור חד-שנתי נדיר - סביר להניח שהכהן לא נשא את עיניו להתבונן בארון, שהרי השכינה שרתה על גביו. מסתבר שהוא כבש פניו בקרקע, או עצם את עיניו.

נמצא איפוא, כי תרומתו של הארון ליופיו של המשכן או בית המקדש - היתה בלתי משמעותית בעליל, בעוד תרומתם של כלים אחרים, אותם ראו ישראל בהזדמנויות שונות - היתה משמעותית בהרבה!

גם אם נתייחס לדברים מהזווית השימושית, נמצא כי תרומתו של הארון לא היתה משמעותית כל-כך. בשונה מהמזבח לדוגמה, עליו הקריבו קרבנות מדי יום ביומו; או בשונה מהמנורה בה הדליקו נר תמיד בכל יום ויום - לארון לא היה כל תפקיד פעיל. אחת לשנה, ביום הכיפורים - הכהן הגדול הקטיר את הקטורת בין בדי הארון, אולם מלבד זאת? מאומה! איש לא נתקל ואיש לא השתמש בארון במשך כל השנה כולה!

שוב, מגיעים אנו לאותה מסקנה: גם מבחינה שימושית - הארון היה שימושי פחות ולכאורה חשוב פחות מאשר כלים אחרים!

נמצא איפוא, כי אילו היינו אנו צריכים לדרג את חשיבותו של הארון - אפשר שלא היינו מעמידים אותו בדרגת החשיבות הנעלה ביותר, אולם **דווקא משום כך** - הזכירה התורה את הציווי על מלאכתו בראשונה, עוד לפני הציווי על מלאכת

המשכן, בכדי ללמדנו כי הוא עיקרו של הבית והוא החשוב והנכבד מכל כלי המשכן, ואפילו מהמשכן עצמו!

אלא שעתה, עלינו לבאר: מדוע? על שום מה ולמה באמת מיוחסת לארון חשיבות כה גבוהה?

ההסבר פשוט. אמנם הארון לא העשיר את מראהו החיצוני של המשכן או בית המקדש, אמנם הוא כמעט לא שירת תכלית שימושית מוחשית כלשהי, אולם הוא הכיל בתוכו את היסודות עליהם מושתתים חיינו הרוחניים! בארון - היו מונחים לוחות הברית, ספר תורת משה, שברי הלוחות הראשונים וצנצנת המן, וכל הפריטים הללו - הינם יסודות עליהם מבוססות הנהגותינו בכל יום ויום, בכל רגע ורגע! זו היתה השימושיות של הארון, ונכבדותה היא שהעניקה לו את חשיבותו העליונה!

מרכז חיינו!

לכשנתבונן, נמצא כי לדברים ישנה משמעות חינוכית עמוקה, מעבר להסבר בפשט הפסוקים.

שכן בכל שנה, אנו שבים ולומדים את פרשת תרומה, את הציווי על מלאכת המשכן. אילו היינו מספיקים להתמקד בכל נושאי הפרשה - מה טוב... אולם במקרים רבים, אנו לא מספיקים זאת... גם לילדינו, אנו לא מספיקים להעביר את המסרים הטמונים בכל הפרשה, ואנו מסתפקים בלית ברירה בכמה נקודות ראשוניות ככל שמאפשר הזמן...

אולם אל לנו להסתפק בכך... עלינו לשאוף לכך שבכל שנה ושנה נספיק לחזור על תבנית היכלנו שחרב בעוונותינו, ולחיות אותו לנגד עינינו ממש! עלינו להשתדל להגיע לידי כך, שבקרוב בימינו, כאשר יבנה בית המקדש - הוא לא יהיה לנו זר לחילה, כי איך ירגיש הבן אשר בית אביו זר לו ובלתי מוכר?

ההיכרות שאנו נדרשים לערוך עם המשכן והמקדש - נובעת מההבדל המהותי בין הבית אשר משמש מבחינה מסויימת כארמונו של מלך מלכי המלכים, לבין ארמונו של מלך בשר ודם...

ישנם מלכים רבים, ולהם ארמונות מרהיבי עין, אולם מי מתעניין בכך? אולי ארכיטקטים העוסקים בבנין ומבקשים לרדת לחקר תבניתם של הבנינים היפים

הללו... אולם אנו? כל כוחנו, כל התלהבותינו הרוחנית, כל מסירות הנפש שלנו לתורה ולמצוותיה, כל אלו - מבוססים על המשכן, על הארון, ועל מה שהוא מכיל! אלו הם היסודות הרוחניים האיתנים וההכרחיים לקיומנו כעם! המשכן, בית המקדש - הוא הגורם המלכד אותנו לאומה אחת, וכידוע אין כוחנו אלא באחדותנו כאיש אחד בלב אחד!

מי יתן, ובקרוב נזכה כולנו לראות בבנין הבית הגדול והקדוש, בתפארתו וברוממותו, לעלות ולראות לפניו בשלש פעמי רגלינו, ולעשות קרבנותינו לנחת רוח לפניו יתברך!

לנצל את הבריאה לעבודת השם

וְרָאָה וַעֲשֵׂה בְתַבְנִיתָם אֲשֶׁר אֶתָּה מְרַאֶה בְּהָר (כ"ה, מ')

וּפְרָשׁוּ: "וראה ועשה - ראה כאן בהר תבנית שאני מראה אותך. מניד שנתקשה משה במעשה המנורה עד שהראה לו הקב"ה מנורה של אש".

וכעין דברי רש"י כאן - פירש גם עה"פ (שמות ל', י"ג): "זה יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש, עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה", ופרש"י: "זה יתנו - הראה לו כמין מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל, ואומר לו כזה יתנו".

ולכאורה צריכים אנו להבין, מדוע נתקשה משה דווקא במעשה המנורה ובמצות מחצית השקל? הלא היו כלים נוספים שמלאכתם היתה מורכבת ובלתי-פשוטה! ואף אם נאמר שמעשה המנורה היה מורכב במיוחד, הלא 'מחצית השקל' בודאי אינו מושג מופשט, ובו לכאורה לא היה צורך בהסברים נוספים!

ונראה לומר, שבודאי לא התקשה משה בעצם עשיית המנורה, או בעצם צורתה של מחצית השקל. כשם שהוא הבין את שאר עניני מלאכת המשכן - הוא הבין היטב כיצד עליו לעשות את המנורה, ובודאי הבין מהי מחצית השקל שצריכים ישראל לשקול. 'קושייתו' של משה - היתה אחרת לחלוטין, ונגעה לרבדים עמוקים יותר בשתי מצוות אלו, וכפי שנבאר.

שכן הנה, המנורה - הלא מרמזת על התורה הקדושה, והאור - מסמל רוחניות, וכפי שאומר הכתוב (משלי ו', כ"ג): "כי נר מצוה ותורה אור". ומעתה, התקשה משה

רבינו, הכיצד ניתן להביא זהב שהוא סמל החומריות - ולהשתמש בו למלאכת הכלי אשר כל כולו רוחניות? הכיצד יבטא הזהב - את רוחניותה של המנורה?

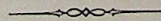
וכמו כן התקשה באשר למצות מחצית השקל, לגביה נאמר בפסוק (ל', ט"ו וט"ז): "לכפר על נפשותיכם". משה רבינו בודאי ידע היטב מהי מחצית השקל, אולם הוא לא הבין כיצד באמצעות כסף שהוא חומרי במהותו - יכולים ישראל לכפר כפרה רוחנית על נפשותיהם?

זו היתה 'קושייתו' של משה רבינו, ועליה השיב לו הקב"ה באמצעות דוגמא שהביא לו מן ה'אש', כאשר הראה לו מנורה של אש ומחצית השקל של אש.

שכן גם האש, כמו הכסף והזהב - נוטה לשני צדדים: מן הצד האחד - הרי היא מארבעה אבות נזיקין, וביכולתה להרע ולהשחית - השחתה אשר כמעט אין דומה לה. כי תצא אש, ומצאה קוצים, ונאכל גדיש - כח ההשחתה של האש הינו בלתי נתפס ובלתי נשלט. אולם מאידך - האש הינה כלי יסודי אשר בלעדיו יתקשה האדם בתיקון מזונותיו, ואף היא משמשת לחימום מיטיב עם הבריות, ומאירה את דרכם בחשיכה!

בדומה לאש - הסביר הקב"ה למשה רבינו - גם הכסף והזהב יכולים ליטות לשני קצוות: מחד גיסא - יכולים הם להיות גשמיים וחומריים, ואף למשוך את האדם אל תהומות החומר העכור. אולם מאידך גיסא, אם משתמש האדם בכספו ובזהבו למטרות נעלות, רוחניות - הרי שבכך מרומם הוא את העצם החומרי שבכסף ובזהב, והחומר הזה יכול לכפר על נפשו ואפילו להתרומם לדרגה כה גבוהה עד שיהיה ראוי להשראת השכינה!

ואנו, צריכים להפיק את הלקח ולזכור את המוסר. עלינו להבין, כי כל מה שברא הקב"ה בעולמו - יכול לבוא לידי שימוש לצורך רוחני של עבודת ה'! הבחירה הינה איפוא בידינו: האם ננצל את המשאבים החומריים שניתנו לנו - בכדי לעלות ולהתעלות באמצעותם, ואזי נתקדש אנו ויתקדשו הם עמנו, או שמא נשקע אחריהם בתהומות החומר - ואז נמצאו כל הצדדים נפסדים!

בוּחַה שֶׁל כּוֹנֵנָה טְהוּרָה

וְעִשִּׂיתָ אֶת הַקְּרָשִׁים לְמִשְׁכַּן עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים (כ"ו, ט"ו)

ובגמרא (סוכה דף מ"ה, ע"ב): "עצי שטים עומדים וכו' - שמא תאמר אבד סיכרם ובטל סיכויין? תלמוד לומר: 'עצי שטים עומדים' - שעומדים לעולם ולעולמי עולמים".

הנה מוצאים אנו מפורש בדברי הגמרא, שאף על פי שאהל מועד כבר נגזז ואינו עמנו, מכל מקום הוא לא אבד חלילה - אלא עומד הוא לעד ולעולמי עולמים, וכפי שנלמד מדברי הפסוק: 'עצי שיטים עומדים' - שעומדים לעד ולעולמי עולמים.

וכאן, לכאורה, עלינו להבין: מדוע נשתנה המשכן אשר לא אבד ולא יאבד לעולם - מהמקדש אשר חרב זה פעמיים? מדוע בית המקדש לא נגזז אף הוא כמו המשכן?

ונראה, דהנה כתב רש"י על הפסוק שהבאנו בראש דברינו, וז"ל: "ועשית את הקרשים - היה לו לומר: 'ועשית קרשים', כמו שנאמר בכל דבר ודבר, מהו 'הקרשים'? מאותן העומדין ומיוחדין לכך! יעקב אבינו נטע ארזים במצרים, וכשמת - צוה לבניו להעלותם עמהם כשיצאו ממצרים, ואמר להם שעתיד הקב"ה לצוות אותן לעשות משכן במדבר מעצי שטים, ראו שיהיו מזומנים בידכם".

הרי לנו, כי אותם הארזים מהם נעשה המשכן - לא היו ארזים פשוטים. אלו ארזים אשר יעקב אבינו כבר נטעם בכוונה טהורה, והכינם למלאכת המשכן! ובכן מעתה, ברור מדוע לא שלטה יד במשכן שנעשה מארזים אלו ומדוע עצי השיטים עומדים לעד ולעולמי עולמים, שכן בארזים שניטעו בכוונה טהורה, במסירות, במחשבה תחילה לשם קדושת המשכן - איש אינו יכול לשלוח את ידו!

וכמובן, אין הדברים אמורים רק באשר למלאכת המשכן... עלינו לדעת כי הוא הדין והוא הדבר באשר לכל מעשה אשר אנו עושים: מעשה שנעשה בכוונה טהורה לשם שמים - הינו בר-קיום, ואילו מעשה אשר ישנו חסרון בטהרת כוונתו - עלול להתבטל מן העולם! אם נחנך את ילדינו, אם נבנה את בתינו, על יסודות נאמנים של כוונה טהורה לשם שמים - מובטח לנו שיהיו מעשי ידנו ברי-קיימא!